

Adam Skreczko, *La famiglia polacca e l'emigrazione*, Roma 1993, ss. 237.

Jednym z praw rodziny jest „prawo do emigrowania całej rodziny w poszukiwaniu lepszych warunków życia” (Jan Paweł II, *Adhortacja Apostolska „Familiaris consortio”*, nr 46). Z tym stwierdzeniem koresponduje art. 12 „Karty Praw Rodziny”, który stanowi o prawie emigrantów „do jak najszybszego sprowadzenia swoich rodzin”. W dalszej części tego artykułu czytamy: „Uchodźcy mają prawo oczekiwać ze strony władz publicznych i organizacji międzynarodowych pomocy w połączeniu się z własnymi rodzinami”. Korzystanie z wymienionych tu praw jest często bardzo trudne i problematyczne. Los emigrantów podzieliło też wiele rodzin polskich. Interesującymi są badania losów, problemów i sytuacji, w jakich żyją polskie rodziny na emigracji. Istnieją, choć ciągle niewystarczające, publikacje na ten temat, traktujące problem z punktu widzenia kulturowo-społecznego czy prawnopolitycznego. Do rzadkości zaś należą monografie ujmujące to zagadnienie od strony teologicznej.

Z tym większą radością i zainteresowaniem należy odnotować pracę ks. Adama Skreczko pt. „*La famiglia polacca e l'emigrazione*”. Jest to rozprawa doktorska przygotowana i obroniona na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie (Instytut Studiów nad Małżeństwem i Rodziną im. Jana Pawła II). Podtytuł tej monografii głosi, że są to: *Analizy antropologiczno-teologiczne*. Treść tychże analiz sytuuje omawianą rozprawę w płaszczyznach zainteresowań trzech dziedzin nauki: teologii moralnej, socjologii i teologii pastoralnej.

Autor omawianej monografii, kapłan Archidiecezji Białostockiej, teolog i pedagog, całość swoich rozważań podzielił na cztery części (rozdziały), poprzedzone wykazem skryptów, bibliografii i krótkim wprowadzeniem.

Rozdział pierwszy zatytułowany został: *La famiglia e la societa' in Polonia dopo la II guerra mondiale*. Ks. Adam Skreczko omawia tu sytuację rodziny i życia społeczno-politycznego w Polsce po II wojnie światowej. W pierwszym punkcie ukazano stan kryzysowy i przełom życia społeczeństwa polskiego. Zagrożeniem był narzucony komunistyczny system polityczny, który wprowadził na kilkadziesiąt lat destrukcyjny i konfliktorodny stan życia społecznego Polaków. Przełomem było powstanie ruchu społeczno-politycznego „Solidarność” i rodzenie się demokracji. Następnie omówione zostały przemiany dokonujące się w rodzinie polskiej po II wojnie światowej. Na bazie struktury rodziny mamy ukazany obraz rodziny „tradycyjnej” i rodziny jako załączka życia i wspólnoty (*La famiglia nucleare*). Autor naświetlił tu szereg newralgicznych problemów moralnych współczesnej rodziny, jak: funkcje rodziny, rozumienie małżeństwa i problem rozwodów, odpowiedzialne rodzicielstwo i dramat zabijania dzieci nienarodzonych, miejsce i rola dziecka w rodzinie. Trzeci punkt tego rozdziału zawiera analizy dotyczące form i sposobów zaspokajania

podstawowych potrzeb rodziny (*La soddisfazione dei bisogni fondamentali*), do których zaliczono: mieszkanie, zapewnienie elementarnych dóbr konsumpcyjnych, opiekę zdrowotną i wychowanie w zakresie nauki szkolnej, kultury i religii.

Drugi rozdział omawianej książki poświęcony jest charakterystyce polskiej emigracji (*L'emigrazione polacca*). Czytelnik znajdzie tu wyjaśnienie pojęcia i typologie emigracji, panoramę zamieszkania Polaków we współczesnym świecie (*I Polacchi nel mondo*), omówienie zmian wywołanych emigracją i poziomu życia emigrantów (*Gli effetti dell'emigrazione a livello personale*) oraz ukazanie podstawowych problemów życia rodziny emigracyjnej (*I problemi della vita familiare*). Są tu omówione też funkcje i relacje zachodzące między małżonkami oraz zagadnienie rodzicielstwa i wychowania dzieci w polskich rodzinach na emigracji.

W rozdziale trzecim dokonano teologicznej interpretacji samego zjawiska migracji ludzi (*La lettura teologica del fenomeno migratorio*). Znajdujemy tu biblijną refleksję nad tym fenomenem, jego analizę i ocenę teologiczną (*La valutazione teologica del fenomeno migratorio*), rozważania na temat wartości pracy w świetle współczesnej teologii (*Il significato del lavoro nella teologia recente*), oraz, związany z tym, problem znaczenia (roli) pracy w życiu jednostki i rodziny.

Rozdział ostatni – to wnioski i wskazania pastoralno-moralne (*L'indicazioni pastorali*). Ks. A. Skreczko omawia tu głównie dokumenty Magisterium Kościoła (od „*Rerum novarum*” – 1891) na temat pracy i emigracji, koncentrując się na moralno-pastoralnych wnioskach stąd płynących. Następnie te zobowiązania moralne i wskazania pastoralne podane przez Urząd Nauczycielski Kościoła odnosi do lokalnego Kościoła w Polsce, problematyki polskiej rodziny, szczególnie emigracyjnej. Omawia też kilka szczególnych uwarunkowań i zadań pastoralnych stąd wypływających i ważnych w duszpasterstwie emigracyjnym.

Omawiana rozprawa jest monografią poświęconą pastoralno-moralnym zagadnieniom polskiej rodziny żyjącej na emigracji. Źródłami są, oprócz dokumentów Magisterium Kościoła, współczesna literatura przedmiotu, jak również, co zasługuje na szczególne podkreślenie, badania własne autora, do których należy: ankieta przeprowadzona wśród rodzin polskich żyjących zwłaszcza w USA, wywiady z rodzinami i duszpasterzami emigracyjnymi oraz obserwacje samego ks. A. Skreczko. Analizy wymienionych tu źródeł dały podstawy do wiarygodnych wniosków moralno-pastoralnych. Współczesne polskie rodziny na emigracji przeżywają szczególne zagrożenia i trudności. Wynikają one: z osłabienia więzi rodzinnych, które w warunkach emigracyjnych jeszcze się pogłębiają, podatności na wpływy innych, słabego ugruntowania życia religijno-moralnego w jednostkach i rodzinach, destrukcyjnego wpływu środowisk, do których Polacy trafiają, co przy rozbiciu więzi narodowych i wspólnotowych oraz pogoni za dobrami materialnymi sprawia, że stan życia społeczno-kulturalnego i religijno-moralnego jest dziś bardzo niepokojący. To zaś domaga się szczególnej troski i opieki moralno-duszpasterskiej nad polskimi rodzinami na emigracji. Jak uczy bowiem Jan Paweł II, co podkreślił ks. A. Skreczko (zob. s. 222), „rodziny emigrantów... powinny znaleźć wszędzie w Kościele

swą ojczyznę. To zadanie leży w samej naturze Kościoła, który jest znakiem jedności w różnorodności'' (Familiaris consortio, nr 77).

Treść omawianej rozprawy, podjęte tam problemy, analizy i wnioski duszpastersko-moralne sprawiają, że monografia ta zasługuje na uwagę nie tylko teologów i godna jest polecenia wszystkim zajmującym się rodziną i emigracją. Na podkreślenie zasługuje też język tej książki, co jest zasługą jej autora, który będąc cudzoziemcem posługuje się pięknym językiem włoskim. Należy więc wyrazić życzenie i pragnienie, aby omawiana monografia została jak najszybciej przetłumaczona na język polski i udostępniona czytelnikom w większym nakładzie.

Józef Zabielski